

Бориченко К. В.,

*асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## ПЕНСІЇ ТА СТРАХОВІ ВИПЛАТИ У ЗВ'ЯЗКУ З ВТРАТОЮ ГОДУВАЛЬНИКА ЯК ВИД МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІМЕЙ З ДІТЬМИ

**Анотація.** Стаття присвячена дослідженню пенсій та страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника як виду матеріального забезпечення сімей з дітьми. Вносяться пропозиції щодо реформування правового забезпечення даних грошових виплат для підвищення рівня соціального захисту сімей, які втратили годувальника, в тому числі шляхом передачі функцій адміністрування єдиного соціального внеску до повноважень страхових фондів.

**Ключові слова:** соціальний захист, сім'я з дітьми, втрата годувальника, пенсії, страхові виплати, соціальне страхування.

**Постановка проблеми.** Однією з організаційно-правових форм соціального захисту сімей з дітьми є загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке здійснюється в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, а також пенсійного страхування (призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника).

Як зазначає Н. Б. Болотіна, сучасна система загальнообов'язкового державного соціального страхування характеризується низкою ознак, які відрізняють її від відповідної системи, яка існувала раніше. Однією з таких особливостей, на думку вченої, є охоплення ним значної кількості соціальних ризиків [1, с. 65]. В той же час у сфері соціального захисту сімей з дітьми загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням охоплені лише деякі соціальні ризики, серед яких: вагітність та пологи; тимчасова непрацездатність у зв'язку з необхідністю догляду за хворою дитиною, а також дитиною у віці до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною; втрата годувальника, у тому числі у зв'язку з нещасним випадком на виробництві.

Одними з видів матеріального забезпечення сімей з дітьми в рамках загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є пенсія у зв'язку з втратою годувальника, порядок призначення та виплати якої регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р., а в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, що спричинили втрату працездатності – страхові виплати в разі смерті потерпілого годувальника внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання, що здійснюються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. (у редакції від 01.01.2015 р.)

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Дослідженню порядку призначення та виплати пенсій та страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника були присвячені наукові праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Н. Б. Болотіна, В. Я. Бурак, Ю. Б. Корсаненкова, Т. В. Кравчук, А. М. Лушніков, М. В. Лушнікова, Л. Ю. Малюга, О. Є. Мачульська, П. Д. Пили-

пенко, Я. В. Сімутіна, С. М. Синчук, І. М. Сирота, Е. Г. Тучкова, Н. М. Хуторян, М. М. Шумило та ін. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника як один з видів матеріального забезпечення дитини та її сім'ї були предметом дослідження таких російських вчених, як Т. С. Гусева та О. Г. Азарова. Однак особливості даного виду пенсій та страхових виплат як виду матеріального забезпечення сімей з дітьми за законодавством України до цього часу досліджені не були.

У зв'язку з цим **мета статті** полягає у дослідженні теоретичних та практичних проблем правового регулювання порядку призначення і виплати пенсій та страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника як виду матеріального забезпечення сімей з дітьми та внесення пропозицій щодо його удосконалення.

**Виклад основного матеріалу.** Відповідно до ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності, а в разі смерті пенсіонера або осіб в період проходження строкової військової служби – незалежно від тривалості страхового стажу. Близька за змістом норма передбачена також Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», відповідно до якої у разі смерті потерпілого в результаті нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, право на одержання щомісячних страхових виплат мають непрацездатні особи, які перебували на утриманні померлого або мали на день його смерті право на одержання від нього утримання, а також дитина померлого, яка народилася протягом не більш як десятимісячного строку після його смерті (ст. 41).

На думку М. М. Шумило, на підставі дослідження ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та ст. 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» суб'єктів, які мають право на призначення пенсії та страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника, можна класифікувати за трьома ознаками: а) за станом здоров'я; б) за віком; в) за іншими причинами соціального характеру [2, с. 260]. Таку ж класифікацію підтримують О. Г. Азарова та О. Є. Козлов [3, с. 71].

До осіб, які мають право на отримання пенсії та страхових виплат у разі втрати годувальника за станом здоров'я, належать: чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є інвалідами; діти, старші 18 річного віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років.

До осіб, які мають право на даний вид пенсії та страхових виплат за віком, належать: чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони згідно з чинним законодавством досягли пенсійного віку; діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років; діти, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації

та професійно-технічних навчальних закладах, – до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше, ніж до досягнення ними 23 років; усиновлені діти, пасинок і падчерка мають право на пенсію, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника нарівні з рідними дітьми, якщо вони не одержували аліментів від батьків.

У той же час, аналізуючи переліки осіб, які мають право на пенсію та страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника, закріплені законами України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», можна говорити про різний підхід законодавця до матеріального забезпечення дітей померлого годувальника. Так, особливістю пенсії у зв'язку з втратою годувальника є те, що неповнолітні діти, які мають право на її отримання, зберігають його і в разі їх усиновлення, також діти-сироти отримують даний вид пенсії до досягнення ними 23 років, незалежно від того, навчаються вони чи ні, що дає змогу говорити про досить високий рівень соціального захисту даної категорії дітей. Натомість у ч. 2 ст. 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» передбачено, що страхові виплати дітям померлого від нещасного випадку або професійного захворювання годувальника після досягнення ними 16 років за умови їх працевлаштування припиняються. Дана норма суперечить положенням Сімейного кодексу України, відповідно до ст. 180 якого батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття, а оскільки призначення страхової виплати у зв'язку зі смертю годувальника полягає у заміні або компенсації коштів, які годувальник за життя витрачав би на дитину, то дані виплати повинні здійснюватися незалежно від факту працевлаштування дитини.

До осіб, які мають право на пенсію, страхові виплати у разі втрати годувальника з інших причин соціального характеру, слід віднести: чоловіка (дружину), а в разі їх відсутності – одного з батьків або брата чи сестру, дідуся чи бабусю померлого годувальника, незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років. Існування даного положення у законодавстві про соціальний захист населення дає можливість говорити про суттєве перевищення міжнародних стандартів у сфері захисту від такого соціального ризику як втрата годувальника. Так, ст. 60 Європейського кодексу соціального забезпечення (переглянутого) серед осіб, які мають право на допомогу у зв'язку зі смертю годувальника, передбачені лише вдови та їх діти. Національне ж законодавство закріплює право на отримання даного виду забезпечення за батьками, а також особами, які здійснюють догляд за дитиною померлого, що цілком обґрунтовано, оскільки саме цей вид пенсії, страхових виплат відшкодовує дитині частину доходу батька чи матері (усиновителя), яка за їх життя призначалася для її утримання. Даний вид пенсії, страхових виплат, на думку О. Г. Азарової, забезпечує можливість відповідного члена сім'ї здійснювати індивідуальний догляд за дитиною померлого [4, с. 111].

Однак ступінь спорідненості, шлюб, здійснення догляду за дитиною померлого годувальника – не єдині критерії, що мають юридичне значення при визначенні права особи на пенсію, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника. Враховується також непрацездатність таких осіб та перебування їх на утриманні померлого годувальника, що передбачає перебування особи на повному утриманні померлого годувальника, а також отримання нею від померлого годувальника допомоги, що була постійним і основним джерелом засобів до існування. На думку В. С. Андреева, закріплення у законодавстві відповідних

критеріїв цілком обґрунтоване самою природою матеріального забезпечення, спрямованого на соціальний захист осіб, які з об'єктивних причин втратили засоби до існування (у формі власного доходу або доходу померлого годувальника) та не можуть власними зусиллями їх компенсувати [5, с. 28].

О. Г. Азарова та О. Є. Козлов, розглядаючи непрацездатність як підставу соціального забезпечення, розрізняють умовні та безумовні (об'єктивні) її причини [3, с. 68-69]. Для законодавства України у сфері пенсійного забезпечення в разі втрати годувальника, а також соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності, (щодо здійснення страхових виплат у зв'язку зі смертю потерпілого) характерні як об'єктивні (досягнення пенсійного віку, інвалідність, неповноліття), так і умовні причини настання непрацездатності.

До умовних причин непрацездатності відноситься можливість чоловіка (дружини), а в разі їх відсутності одного з батьків або брата чи сестри, дідуся чи бабусі померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, не працювати у зв'язку зі здійсненням догляду за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років. У той же час дане положення не узгоджується з положеннями трудового законодавства, оскільки, як витікає зі ст. 188 Кодексу законів про працю України, особа набуває повної трудової правосуб'єктності, тобто, має право вільно вступати у трудові правовідносини та, як наслідок, отримувати заробітну плату, що зможе забезпечити її існування, як правило, з 16 років. Таким чином, доцільно було б збільшити період отримання пенсії, страхової виплати у разі втрати годувальника особам, які здійснюють догляд за дитиною померлого, до досягнення дитиною (дітьми) 16 років.

Заслугує на увагу також точка зору Ф. О. Дзгоевої, яка пропонує передбачити у законодавстві право на отримання даного виду пенсії, страхових виплат для осіб, які здійснюють догляд за дитиною-інвалідом померлого годувальника, до досягнення дитиною 18 років [6, с. 22], оскільки така дитина, зважаючи на стан її здоров'я, потребуватиме стороннього догляду і після досягнення 8 річного віку. За таких умов неприпустимо позбавляти особу, яка здійснює відповідний догляд, матеріального страхового забезпечення, зважаючи, що розмір державної соціальної допомоги, яка виплачується у такому випадку, значно менший.

Як зазначає Т. С. Гусева, право на пенсію, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника похідне від пенсійних прав самого годувальника [7, с. 138]. При визначенні питання, за яким законодавством (загальним чи спеціальним) буде призначена пенсія у зв'язку з втратою годувальника, принципове значення має правовий статус померлого годувальника. Так, відповідно до ч. 19 ст. 86 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї прокурора або слідчого, які були на його утриманні на момент смерті, за наявності у померлого годувальника стажу роботи в органах прокуратури не менше 10 років, у розмірі 60% середньомісячного (чинного) заробітку на одного члена сім'ї, 70% – на двох і більше членів сім'ї. Частиною десятою ст. 37 Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. передбачено право непрацездатних членів сім'ї померлого державного службовця за умови наявності у нього стажу державної служби не менше 10 років, на пенсію у зв'язку з втратою годувальника на одного непрацездатного члена сім'ї у розмірі 70% суми заробітної плати померлого годувальника, а на двох і більше членів сім'ї – 90% та ін. У той же час п. 5 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 02.03.2015 р. передбачене скасування

ня з 1 червня 2015 року норм щодо пенсійного забезпечення осіб, яким пенсії/щомісячне довічне грошове утримання призначаються відповідно до спеціального законодавства. Дані положення будуть реалізовані у випадку неприйняття до 1 червня 2015 року закону щодо призначення всіх пенсій, у тому числі спеціальних, на загальних підставах. За підрахунками спеціалістів дані зміни стосуватимуться близько 11 тис. осіб, які працюють на «спеціальних» посадах. Дане положення є черговим кроком уніфікації пенсійного законодавства та запровадження єдиних принципів пенсійного забезпечення для всіх категорій громадян [8, с. 1].

Важливе значення має також причина смерті годувальника. Так, якщо годувальник помер внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання, непрацездатні члени його сім'ї мають право на отримання відповідних страхових виплат у розмірі, що визначається із середньомісячного заробітку потерпілого за вирахуванням частки, яка припадала на нього та працездатних осіб, що перебували на його утриманні, але не мали права на ці виплати. У той же час, незважаючи на існування даних положень, відповідні страхові виплати з 01.01.2004 р. і до 01.01.2015 р. здійснювалися за нормами Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 р. та за рахунок коштів Пенсійного фонду України, що суперечило самій сутності даних грошових виплат, спрямованих на подолання такого соціального ризику, як втрата годувальника в результаті нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.

Законом України «Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці» від 28.12.2014 р., передбачено об'єднання двох фондів соціального страхування – з тимчасової втрати працездатності та від нещасних випадків на виробництві – та створення Фонду соціального страхування України. Також, відповідно до положень даного нормативно-правового акту, було ліквідовано прогалини у сфері призначення пенсій по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника внаслідок нещасного випадку на виробництві. Так, було внесено зміни до ст. 25 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р.: пункт перший частини першої доповнено положеннями, відповідно до яких призначення і виплати пенсій по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання та у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, здійснюються в рамках пенсійного страхування.

Зважаючи на досить короткий термін дії положень Закону України «Про реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізацію фонду оплати праці», який набрав чинності з 01.01.2015 р., пунктом 13 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» передбачено, що до приведення законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування у відповідність із цим Законом, пенсія у зв'язку з втратою годувальника, який помер внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, виплачуються за рахунок коштів Пенсійного фонду України.

Варто зазначити, що з моменту прийняття Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. повноваження щодо адміністрування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування належали Пенсійному фонду України.

У процесі проведення адміністративної реформи наприкінці 2012 року Указом Президента України «Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» було утворено нове міністерство в системі центральних органів виконавчої влади – Міністерство доходів і зборів України як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, у тому числі з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Нині державну політику з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску реалізує Державна фіскальна служба України [9].

Як зазначають А. М. Новицький та І. В. Чеховська, включення повноважень щодо адміністрування єдиного соціального внеску до компетенції центрального органу виконавчої влади надало можливість контролювати відповідну діяльність з боку профспілок та роботодавців. Позитивне значення, на думку вчених, має також той факт, що жоден державний орган не здійснював контроль за діяльністю Пенсійного фонду України у сфері адміністрування єдиного соціального внеску, що надавало можливість для зловживань [10, с. 68].

Однак п. 8 Положення про Пенсійний фонд України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2014 р. № 280, передбачено, що Пенсійний фонд України під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє з іншими державними органами, а також з об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій. Відповідно до ст. 4 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» Фонд соціального страхування України (за рахунок якого здійснюється призначення і виплата соціальної допомоги та надання соціальних послуг задля подолання несприятливих наслідків нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань) є некомерційною самоврядною організацією, кошти якої не включаються до Державного бюджету України.

Таким чином, як влучно зазначає Н. Б. Болотіна, сучасна система загальнообов'язкового державного соціального страхування повинна бути побудована на ринкових засадах, що передбачає відокремлення коштів відповідних страхових фондів від державного бюджету, а також здійснення управління їх діяльністю на основі принципів соціального діалогу, де держава виступає як рівноправний партнер поряд з представниками працівників та роботодавців [1, с. 66].

За такої ситуації наділення Державної фіскальної служби України як органу державної влади функціями адміністрування єдиного соціального внеску як основного джерела формування коштів страхових фондів є перешкодою на шляху до підвищення ефективності загальнообов'язкового державного соціального страхування як організаційно-правової форми соціального захисту населення, у тому числі сімей з дітьми.

Висновки. Відповідно до законів України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» пенсія, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника призначаються на всіх членів сім'ї, які мають на неї право. Таким чином, суб'єктом відповідних правовідносин у сфері призначення і виплати пенсії, страхових виплат у зв'язку з втратою годувальника є сім'я, за умови наявності у кожного її члена права на призначення даного виду пенсії.

Лише для даного виду матеріального забезпечення характерне важливе положення у сфері соціального захисту

сім'ей з дітьми, пов'язане з визнанням одного з членів сім'ї, який здійснює догляд за дитиною померлого годувальника, непрацездатним, що дає йому право на отримання відповідного забезпечення. Дане положення пов'язане з необхідністю створення умов виховання, як матеріальних, так і організаційних, для дитини, яка внаслідок смерті, визнання годувальника безвісно відсутнім або оголошення померлим їх втратила. Таким чином, пенсія, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника, що виплачується особам, які здійснюють догляд за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років, є особливим видом матеріального забезпечення сімей з дітьми, метою якого є створення належних умов для реалізації ними конституційного права на соціальний захист.

У той же час дане положення потребує удосконалення, зважаючи на норми Кодексу законів про працю України (ст. 188), відповідно до яких особа набуває повної трудової правосуб'єктності, тобто, може вільно вступати у трудові правовідносини, в результаті чого отримувати заробітну плату як джерело засобів до існування, як правило, з 16 років. У той же час окремі категорії дітей, зокрема діти-інваліди, певною мірою обмежені у реалізації цього права, зважаючи на стан їх здоров'я та потребу у сторонньому догляді. У зв'язку з цим доцільно було б збільшити період виплати пенсії, страхових виплат у зв'язку зі смертю годувальника особам, які здійснюють догляд за дитиною (дітьми) померлого годувальника, та викласти ч. 3 ст. 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», п. 3 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у такій редакції: «Право на одержання страхових виплат у разі смерті годувальника мають також дружина (чоловік) або один з батьків померлого чи інший член сім'ї, якщо він не працює та доглядає дітей, братів, сестер або онуків померлого годувальника, які не досягли шістнадцятирічного віку, а у випадку догляду за дитиною-інвалідом – вісімнадцятирічного віку».

У законодавстві України у сфері соціального захисту сімей з дітьми від несприятливих наслідків такого соціального ризику, як втрата годувальника, закріплений неоднозначний підхід до визначення права на пенсію, страхові виплати у зв'язку з втратою годувальника дітей такої особи залежно від виду страхування, в рамках якого здійснюється такий захист. Так, у п. 1 ч. 2 ст. 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» встановлена залежність права дитини (дітей) померлого годувальника на отримання відповідних страхових виплат від факту працевлаштування, що суперечить положенням Конституції України (ст. 51), Сімейного кодексу України (ст. 180), відповідно до яких батьки зобов'язані утримувати своїх дітей до досягнення ними повноліття. При цьому факт укладення дитиною трудового договору ніякого юридичного значення в даному випадку не має. За такої ситуації, беручи до уваги призначення страхових виплат у зв'язку зі смертю годувальника внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання, що полягає у відшкодуванні дитині частини заробітку батька (матері) (у деяких випадках інших членів сім'ї), яка за їх життя призначалась для утримання дитини, на нашу думку, варто внести зміни до п. 1 ч. 2 ст. 41 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та викласти його у наступній редакції: «... діти до 18 років або старші за цей вік, але через вади фізичного або розумового розвитку самі не спроможні заробляти; діти, які є учнями, студентами (курсантами, слухачами, стажистами) денної форми навчання, – до закінчення навчання, але не більш, як до досягнення ними 23 років».

Внесення запропонованих змін до законодавства України дозволить запровадити одноманітний підхід до здійснення соціального захисту сімей з дітьми у випадку втрати годувальника в усіх видах соціального страхування, а також підвищить його рівень, що позитивно відобразиться на стані соціальної захищеності даного суб'єкта права соціального забезпечення.

### Література:

1. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
2. Шумило М. М. Теоретичний аспект пенсійного забезпечення непрацездатних членів сім'ї державних службовців у зв'язку з втратою годувальника / М. М. Шумило // Правова держава: Щорічник наукових праць. – 2010. – Вип. 21. – С. 258-266.
3. Азарова Е. Г., Козлов О. С. Личность и социальное обеспечение в СССР. – М., 1983. – 168 с.
4. Азарова Е. Г. Социальное обеспечение детей: теоретические подходы: [монография]. – М.: КОНТРАКТ, 2012. – 256 с.
5. Андреев В. С. Право граждан СССР на материальное обеспечение в старости и при нетрудоспособности и его юридические гарантии: автореф. дис. д. ю. н. 12.00.05 / В. С. Андреев. – М., 1965. – 35 с.
6. Дзгоева Ф. О. Правовое регулирование труда и социального обеспечения лиц с семейными обязанностями: автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.05 / Ф. О. Дзгоева. – М., 2001. – 25 с.
7. Гусева Т. С. Социальное обеспечение семьи, материнства, отцовства и детства в России: теоретические и практические проблемы: [монография] / Т. С. Гусева; Пенз. гос. пед. ун-т. – Пенза, 2011. – 228 с.
8. Зміни до пенсійного законодавства / За матеріалами Пенсійного фонду України // Праця і зарплата. – 2015. – № 11 (927). – С. 1-2.
9. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 55. – Ст. 1507.
10. Новицький А. М., Чеховська І. В. Механізм адміністрування єдиного соціального внеску та податку на доходи фізичних осіб: переваги та проблемні аспекти реалізації / А. М. Новицький, І. В. Чеховська // Юридичний вісник. – 2014. – № 3 (32). – С. 66-72.

### Бориченко Е. В. Пенсии и страховые выплаты в связи с потерей кормильца как вид материального обеспечения семей с детьми

**Аннотация.** Статья посвящена исследованию пенсий и страховых выплат в связи с потерей кормильца как вида материального обеспечения семей с детьми. Вносятся предложения относительно реформирования правового обеспечения данных денежных выплат для повышения уровня социальной защиты семей, которые потеряли кормильца, в том числе путем передачи функций администрирования единого социального взноса к полномочиям страховых фондов.

**Ключевые слова:** социальная защита, семья с детьми, потеря кормильца, пенсии, страховые выплаты, социальное страхование.

### Borychenko K. Pensions and insurance pay men's in connection with the survivor as a kind of material support for families with children

**Summary.** The article in vest gates the pensions and insurance pay men's in connection with the survivor as a kind of material support for families with children. Make proposals for the reform of the legal data protection cash pay men's to improve social protection for families who have lost a breadwinner, in clouding through the transfer of the administrative functions of a single social contribution to the powers of the insurance funds.

**Key words:** social security, family with children, loss of a breadwinner, pensions, insurance pay men's, social insurance.